

RIKTLINJER

Riktlinjer för Nyköpings stadsbibliotek

Antagen 2013-06-05 av

Kultur- och fritidsnämnden

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Inledning	3
2 Bakgrundsanalys och överväganden	3
2.1 Nya lagar	4
2.2 Användarna	4
3 Mål och inriktning	5
3.1 Övergripande mål.....	5
3.2 Inriktning och mål	6
3.2.1. Delområde 1: Tillgängliggöra litteratur och information	6
3.2.2. Delområde 2: Prioritering av barn och unga	8
3.2.3. Delområde 3: Prioritering av personer med funktionsnedsättning	10
3.2.4. Delområde 4: Prioritering av de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska.....	11
3.2.5. Delområde 5: Det livslånga lärandet	12
3.2.6. Delområde 6: Ändamålsenliga lokaler	13
4 Riktlinjens genomförande	14
4.1 Omfattning och volymer	15
4.2 Resurser för genomförandet.....	16
5 Uppföljning och revidering av riktlinjen	16
5.1 Uppföljning av riktlinjen	16
5.2 Revidering av riktlinjen.....	16
Bilagor	17
Referenser	17

Sammanfattning

Staten ger varje kommun i uppdrag driva folkbibliotek som en viktig del av vårt samhälle. Dessa riktlinjer beskriver det lokala arbetet inom Kultur- och fritidsnämndens (KFN) ansvarsområde. Olika målområden med koppling till bibliotekslagen presenteras tillsammans med åtgärder och ibland nyckeltal.

1 Inledning

I bibliotekslagens § 7 slås fast att kommuner ska anta planer för biblioteksverksamheten och att huvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka. Denna riktlinje inom KFN:s område ska tillsammans med separata riktlinjer för grundskolans, gymnasiet och Campus Nyköpings bibliotek utgöra kommunens biblioteksplan. Målet med en kommunövergripande biblioteksplan är att uppfylla den enskildes och samhällets behov av bra biblioteksservice genom praktiska och strategiska samverkansformer utifrån de lokala behoven.

Detta dokument ersätter Biblioteksplan 2009-2012 (BOU08/87) i de delar som berör folkbiblioteksverksamheten. Aktualitetsprövning görs senast 2015.

2 Bakgrundsanalys och överväganden

Riktlinjen för stadsbiblioteket ska synliggöra den allmänna biblioteksverksamheten i Nyköpings kommun samt fastställa dess inriktning och prioriteringar i enlighet med såväl bibliotekslagen och UNESCOs folkbiblioteksmanifest som den lokala kulturpolitiska policyn och Vision 2020.¹

Detta dokument är samtidigt en nedbrytning av den kulturpolitiska policyn i kommunen och KFN är ansvarig nämnd. Riktlinjen berör inte biblioteksverksamhet inom andra nämnders ansvarsområden mer än att samverkan beskrivs då gemensamma mål och målgrupper finns.

Stadsbibliotekets målgrupp är alla invånare i Nyköpings kommun men också tillfälliga besökare. Prioriterade grupper är barn och unga. Särskild uppmärksamhet ska också ägnas åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska.

Stadsbiblioteket består av ett huvudbibliotek i kulturhuset Culturum, ett integrerat skol- och folkbibliotek i Stigtomta samt en bokbuss. Eftersom Nyköping, med stort omland, endast har en filial är det bokbussen som ger bra och uppskattad service till landsbygden med dess tätorter.

Stadsbibliotekets uppsökande verksamhet ger ett hundratal låntagare regelbunden hemleverans av media. Depositioner finns på ett tiotal äldreboenden. Dessa byts var tredje månad.

¹ Bibliotekslagen (SFS1996:1596), UNESCO:s folkbiblioteksmanifest (1994), Kulturpolitisk policy för Nyköpings kommun (KFN12/129), Vision 2020.

Stadsbiblioteket deltar i det nationella biblioteksnätverket där infrastruktur, media- och kompetensförsörjning har en särställning.

2.1 Nya lagar

Bibliotekslagen kommer att ersättas av en ny 1 jan 2014. Den tillkommer för att möta de omvärldsförändringar som skett sedan 1996 då nuvarande lag tillkom. Förslaget medför en tydligare ansvarsfördelning mellan olika huvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet och direktiv för uppföljning av de kommunala biblioteksplanerna. Principen om avgiftsfrihet och allas tillgång stärks och ett grundläggande kvalitetskrav införs när det gäller folkbibliotekens utbud av medier och tjänster.²

Skollagen har sedan 2010 en skrivning om att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek. Skolinspektionen har angett hur detta ska se ut vad gäller placering, innehåll och inriktning. Detta betyder att en lokal utveckling på området är nödvändig, och stadsbiblioteket kan bidra i den processen.³

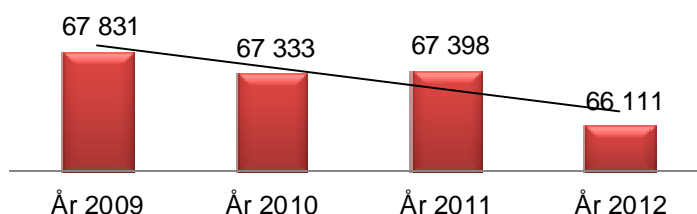
2.2 Användarna

En nationell undersökning genomförd av SOM-institutet (Samhälle Opinion Media) vid Göteborgs universitet visar att den övergripande attityden till biblioteken framstår som starkt positiv. Även icke-användare har stort förtroende för biblioteken som hamnar i topp jämfört med andra institutioner.⁴

I den lokala rapporten "Framtidens Culturum & Barnkulturcentrum" från 2010 framkommer att stadsbiblioteket får mycket beröm och Nyköpingsborna är stolta över sitt bibliotek. Intervjuer i fokusgrupper ligger till grund för rapporten och flera synpunkter kom fram, t.ex. önskemål om ett café och vikten av att hänga med i teknikutvecklingen.⁵

Besökstalen på biblioteken och bokbussen är i en vikande trend. Det följer en generell utveckling i Sverige.

Fysiska besök vid folkbiblioteken i Sverige, tusental, åren 2009-2012.
Kortad skala.

Källa: Kungliga biblioteket (KB), officiell biblioteksstatistik 2012

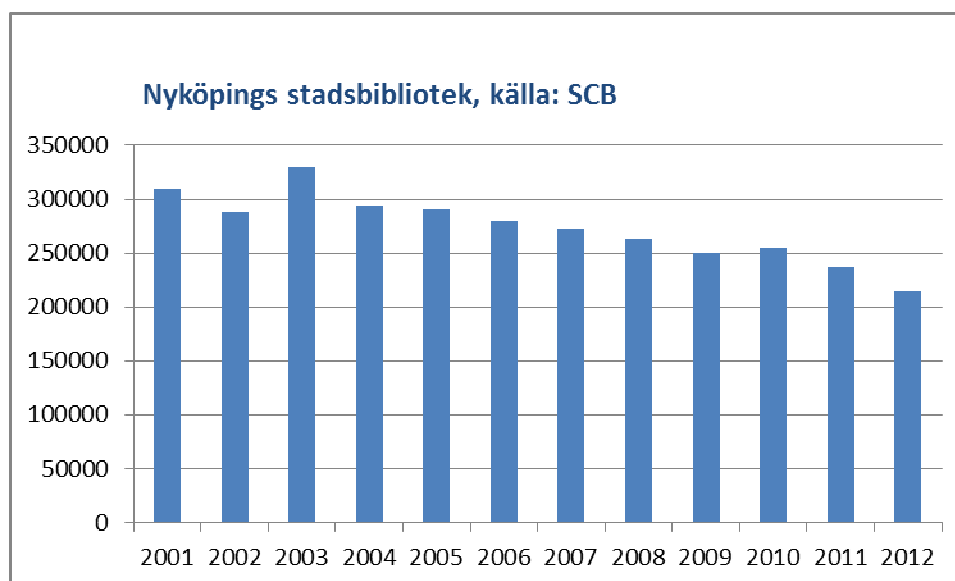
² Förslag till ny bibliotekslag, prop. 2012/13:147

³ Skollagen 2010:800

⁴ Den nationella SOM-undersökningen 2011, SOM-rapport nr 56

⁵ Framtidens Culturum & Barnkulturcentrum, Medborgaranalys, 2010

Nyköpings besökssiffror hos Statistiska centralbyrån (SCB) är lägre än i den lokala redovisningen p.g.a. att bokbussbesök inte medräknas i den nationella statistiken.

Det finns flera möjliga orsaker till besöksminskningen. Internet spelar förstås en viktig roll som en alternativ informationskälla och därför ibland kan ersätta fysiskt besök på biblioteket. Även ökningen av e-bokslån bidrar. Besöken på stadsbibliotekets webbsida och i katalogen ökar dock varje år. En generell faktor som framhålls i detta sammanhang är det ökade medieutbudet och den ökande konkurrensen om människors tid.⁶

Den beräknade ökningen av befolkningen i Nyköping innebär med all sannolikhet att biblioteksservice fortsatt kommer vara efterfrågat på minst nuvarande nivå. Inte minst gäller det den uppsökande verksamheten då andel äldre invånare beräknas öka markant. Det är svårt att mäta kulturaktiviteters påverkan på hälsan, men klart är dock att kulturaktiviteter genom att erbjuda delaktighet, upplevelser och att tillägna sig kunskaper kan bidra till att motverka ohälsa.

3 Mål och inriktning

3.1 Övergripande mål

Folkbibliotekens uppgift är att främja intresset för läsning och litteratur, tillgängliggöra information, främja kunskapssökande, stödja fri opinionsbildning och ge kulturupplevelser för alla. Detta gör biblioteken till en viktig resurs i den demokratiska processen. De som inte själva kan ta sig till

⁶ Den nationella SOM-undersökningen 2011, SOM-rapport nr 56

biblioteket t.ex. på grund av ålder eller sjukdom ska erbjudas uppsökande verksamhet.⁷

En biblioteksstruktur ska inte vara statisk utan följa samhällets utveckling, t.ex. vad gäller åldersstruktur, utbildningsbehov och var invånarna bor.

Folkbiblioteket är ett öppet och kravlöst rum där människor kan möta kultur, kunskap och andra människor. Väl fungerande biblioteksverksamhet bidrar till orters attraktion i allmänhet och ökar lokalsamhällets möjligheter att lyckas med integration.

3.2 Inriktning och mål

Delområden för att nå det övergripande målet är:

1. Tillgängliggöra litteratur och information
2. Prioritet: barn och unga
3. Prioritet: personer med funktionsnedsättning
4. Prioritet: nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska
5. Det livslånga lärandet
6. Ändamålsenliga lokaler

3.2.1. Delområde 1: Tillgängliggöra litteratur och information

Stadsbiblioteket ska verka för allas möjlighet till kunskap, fri opinionsbildning och kulturupplevelser. Detta görs genom verksamheten på huvudbiblioteket i Culturum, bokbussen, filialen i Stigtomta och webbsidan. Grunden för detta är kunnig och serviceinriktad personal som vägleder och ser till att mediebeståndet har en bredd och svarar mot de behov som finns.⁸

⁷ Förslag till ny bibliotekslag, prop. 2012/13:147, Syfte och ändamål:
2§ Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

⁸ Förslag till ny bibliotekslag, prop. 2012/13:147, Folkbibliotek:
6§ Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7§ Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Budgeten för inköp av media har hög prioritet och det gäller speciellt barn- och ungdomslitteratur, specialmedia såsom t.ex. talböcker samt litteratur på främmande språk. Lån från andra bibliotek erbjuds gratis då inköp inte är möjligt eller motiverat. Biblioteket tillhandahåller ett urval databaser.

Genom tjänsten *Boka bibliotekarie* kan alla i lugn och ro få hjälp en längre stund med en specifik fråga. Information och kultur återfinns alltmer via Internet och biblioteket ska bistå personer som behöver hjälp med att komma igång att använda dator och Internet.

Aktiva läsfrämjande insatser ska ha stor prioritet inom verksamheten och vara målgruppsanpassad.

Det specifika målet med att tillgängliggöra litteratur och information är:

- att verka för allas möjlighet till kunskap, fri opinionsbildning och kulturupplevelser

Indikator	Mätning: Lokala system + KB	Basvärde 2012	Förväntat resultat under mandatperiod				Avrapportering till KFN	
			2013	2014			Vem rapporterar	När sker rapportering
besök/inv*	Rikssnitt 6,92	4,1	4,1	4,1			Bibl.chef	Årligen
utlån/inv	Rikssnitt 7,1	8,8	9,0	9,0			Bibl.chef	Årligen
nyförvärv/inv	Rikssnitt 0,24	0,26	0,26	0,26			Bibl.chef	Årligen
Visningar, biblioteks- program		336	340	340			Bibl.chef	Årligen

* Besök på bokbuss ej medräknade

För att uppnå målet ska:

- bibliotekspersonalen erbjudas adekvat kompetensutveckling
- verksamheten pröva nya metoder och samverkansformer, inte minst vad det gäller läsfrämjande insatser
- det avsätts tillräckliga medel för inköp av media och information motsvarande både utbud och behov
- mediebeståndet och inköpen fortlöpande analyseras och kontinuerliga prioriteringsavvägningar vid gallring och inköp ska göras
- utmaningen att klara e-medieförsörjningen ska antas i samverkan med folkbibliotekens samverkanskanaler

- verksamheten bli mer allmänt känd genom aktiv marknadsföring
- biblioteket stärka sin roll som möteplats (se vidare delområde 6)

3.2.2. Delområde 2: Prioritering av barn och unga

Barn och unga anges som prioriterade grupper inom såväl de nationella som de lokala styrdokumenterna. Generellt gäller att personalen ska beakta barnperspektivet i bemötandet och i planeringen av verksamheten.⁹

Läsfrämjandet för denna målgrupp är centralt då läskunskap och läsförståelse är grunden för lärandet och därmed varje individs chans att ta del av samhällets möjligheter och skyldigheter. Litteraturens kraft att skapa mening och förståelse för sin omgivning och sin egen utveckling är oomtvistat.

Utlåningen av barn- och ungdomsmedia är fortsatt hög och speglar väl att verksamhet för barn och unga är ett prioriterat område för stadsbiblioteket.

Av stadsbibliotekets totala medieanslag används 38 % till inköp av media för barn och ungdom. När det gäller antal exemplar är 48 % av det som köps in avsett för barn och unga. Då mycket av utlåningen till barn i grundskoleåldern sker genom bokbussen avsätts hela 73 % av dess mediabudget till barnmedia.

För barn med funktionsnedsättning ges riktat stöd bl.a. genom att via biblioteket bli nedladdande låntagare hos Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). Barnbibliotekarier ger personlig handledning i hur nedladdning går till och hur man hittar litteratur. Målsmän bjuds in att delta och samverka med skolans resursteam sker.

Här redovisas insatser kronologiskt efter åldersgrupp. Samarbetet med förskola och grundskola är mycket viktigt för denna målgrupp varför ett stycke beskriver detta. För barn upp till grundskoleåldern erbjuds sagostunder regelbundet på huvudbiblioteket. De utformas efter olika åldersgrupper och ges på flera språk. För samtliga åldersgrupper utom högstadietåldern erbjuds bokbussbesök med barnbibliotekarie i den mån utrymme finns. Runt 250 bokpaket om året sätts ihop av bibliotekspersonalen efter lärares specifika önskemål.

För de allra yngsta ska:

- Barnvårdscentralernas föräldragrupper erbjudas att komma till huvudbiblioteket för en träff med bibliotekspedagog eller barnbibliotekarie som berättar om verksamheten samt ger en sagostund.

⁹ Barnperspektiv innebär vuxnas uppmärksammande av och förståelse för barns erfarenhet, upplevelse, uppfattning och dess handlingar. Definition enligt Sommer m.fl. (2010)

- alla nyblivna föräldrar få en bok med ramsor, enkla sagor m.m. Böckerna bekostas av landstinget och hämtas på det lokala biblioteket. Det ges då en möjlighet att hälsa nya besökare välkomna och berätta om vikten av läsning och om vad vi kan erbjuda.

För barn 2-5 år ska:

- det erbjudas en barnvänlig och inspirerande miljö där lek och rörelse tillåts och föräldrarna upplever det som en bra träffpunkt
- förskolorna erbjudas minibibliotek¹⁰
- gruppen *Allas barnbarn* ges möjlighet att träffa bibliotekspersonalen och varandra några gånger om året för utbyte och boktips¹¹

För barn som är 6 år eller i förskoleklass ska:

- det erbjudas *Bokskola* till alla kommunens 6-åringar. Syftet är att hälsa barnen välkomna till stadsbiblioteket, berätta om vad ett bibliotek är och, inte minst, få barnen att känna att det är deras eget bibliotek.¹²
- det erbjudas eget lånekort

För barn 7-12 år ska:

- det erbjudas en barnvänlig och inspirerande miljö där behovet att hitta läsning, få en lugn stund ska kunna kombineras med plats för möten
- biblioteket ska vara samarbetspartner i olika lokala och regionala läsprojekt och satsningen på kultur i skolan
- bibliotekarier besöka eller ta emot klasser och ha bokpresentationer i mån av tid
- klasser erbjudas visningar efter önskemål

För barn 13-16 år ska:

- det erbjudas generöst utbud av media och inspirerande miljö där behovet att hitta läsning, få en lugn stund ska kunna kombineras med plats för möten
- biblioteket ska vara samarbetspartner i olika lokala och regionala läsprojekt och satsningen på kultur i skolan
- bibliotekarier besöka eller ta emot klasser och ha bokpresentationer i mån av tid

¹⁰ Minibibliotek är böcker som föräldrar kan låna direkt på egna förskolan.

¹¹ Allas barnbarn är grupp pensionärer som går ut till förskolor och främst läser sagor, men även pratar med barnen och berättar om sina liv och erfarenheter.

¹² KFNs tjänstegaranti

- klasser erbjudas visningar efter önskemål

För pedagoger och annan personal ska:

- det erbjudas ett lärarlånekort, där man lånar böcker till sin elev- eller barngrupp för en längre period
- bibliotekspersonalen delta aktivt i fortbildningsinsatser som rör läsfrämjande och informationssökning
- bibliotekspersonalen sprida kunskap om läshjälpmiddel för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Indikator	Mätning lokalt system + KB	Basvärde 2012	Förväntat resultat under mandatperiod			Avrapportering till KFN	
			2013	2014		Vem rapporterar	När sker rapportering
utlån / barn 0-14 år	rikssnitt 18,0	24,5	25	25		Bibl.chef	Årligen
inköp BoU-media, andel		38%	38%	38%		Bibl.chef	Årligen
andel 6-åringar i Bokskolan*	mäts per läsår	74%	85%	85%		Bibl.chef	Årligen

* Tjänstegaranti

För att uppnå målet ska:

- andelen inköp av barn- och ungdomslitteratur bibehållas
- programverksamhet ordnas för olika åldersgrupper
- nya metoder för att öka barns och ungas läsning prövas
- andelen personal som arbetar med barn- och ungdomsverksamhet öka

3.2.3. Delområde 3: Prioritering av personer med funktionsnedsättning

Biblioteket riktar speciell uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning så de kan ta del av utbudet.¹³ Tillgänglighet till lokalerna och bokbussen är god. Alla med behov av anpassade medier, såsom exempelvis talböcker och lättlästa böcker, erbjuds det. MTM beräknar att 6% av befolkningen har behov av specialmedia i form av talböcker.

¹³ förslag till ny bibliotekslag, prop. 2012/13:147:

Prioriterade grupper, 4§ Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Talböcker erbjuds antingen som lån eller som nedladdning via MTM. Vid behov handleder personalen i nedladdning samt ger övrigt tekniskt stöd. Talböcker skiljer sig från övriga ljudböcker då de produceras enligt §17 i upphovsrättslagen.¹⁴ Stadsbiblioteket registrerar nya låntagare åt MTM. När det gäller barn handleder barnbibliotekarierna dem tillsammans med målsman. I samarbete med Skoldatateket inom Resursteamet följer barnbibliotekarierna upp visningen efter en kort tid för att se att det fungerar. Förutom tekniska handledning ges tips på hur man hittar litteratur.

Personer som inte kan komma till biblioteket erbjuds Boken kommer-service, vilket innebär att böcker levereras hem via bibliotekets personal och talböcker via posten. Personlig kontakt tas regelbundet. Tjänsten behöver bli mer allmänt känd varför samverkan med hemtjänsten nyligen inletts. Då andelen äldre av befolkningen blir större förväntas behovet av denna service att öka.

Det specifika målet för servicen till personer med funktionsnedsättning är:

- att bistå alla med litteratur i olika format och utgivning anpassat till användarens behov och förutsättningar
- att fler känner till Boken kommer-servicen

För att uppnå målet ska:

- all bibliotekspersonal ha god kunskap om talboks- och Boken kommer-servicen
- det finnas specialkompetens för anpassade medier på biblioteket
- bibliotekspersonalen fortsätta att samverka med skolan och omsorgen samt verka för metodutveckling
- servicen marknadsförs mer

3.2.4. Delområde 4: Prioritering av de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska

Då biblioteket har i uppdrag att nå alla ska utbudet av media spegla de språkgrupper som finns i kommunen.¹⁵ Biblioteket ska med tanke på dessa

¹⁴ Upphovsrättslagen §17 /.../ De bibliotek och organisationer som regeringen beslutar i enskilda fall får även : 1. överföra exemplar av de verk som avses i första stycket till personer med funktionshinder som behöver exemplaren för att kunna ta del av verken, /.../

¹⁵ Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

målgrupper vara väl försett med böcker på olika språk, lättläst svenska och media för språkinläring.

Visningar av biblioteket genomförs på förfrågan från t.ex. utbildningsanordnare. Här har Campus Nyköping en särställning då en samverkan kring studiebiblioteket är väletablerat och av betydelse för SFI- och SAS-undervisningen.¹⁶ Se vidare delområde 5.

Sagostunder på olika språk hålls med hjälp av intresserade invånare med olika modersmål.

Det specifika målet för de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska är:

- att erbjuda litteratur och annan media på relevanta språk

För att uppnå målet ska:

- analys av behov och utbud inom andra språkgrupper än svenska kontinuerligt ske
- inköpen av media på andra språk än svenska följa behovet

3.2.5. Delområde 5: Det livslånga lärandet

Lärandet är en grundsten i samhällets utveckling. EU:s framtagna nyckelkompetenser speglar väl dagens behov och biblioteken kan bidra till att förverkliga flera av dessa.¹⁷

Stadsbiblioteket har sedan drygt tio år ett speciellt uppdrag att stödja vuxenstuderande. Genom personalsamverkan med Campus Nyköping erbjuds vägledning på båda platserna. Samarbete med pedagoger, inte minst inom SFI-undervisningen, är av stor vikt och undervisningen informationssökning hålls kontinuerligt.

Studiebibliotekarien har även uppdrag på Nyköpings folkhögskola för att tillsammans med lärarna främja resultatet av studierna där.

Många studerar idag på distans vid ett lärosäte, varför närmaste bibliotek används för litteraturförsörjning och/eller läsplats. Stadsbiblioteket är en resurs för denna grupp och erbjuds professionell informationstjänst samt gratis mediebeställningar oavsett om andra biblioteks bestånd behöver tas i anspråk eller inte.

¹⁶ SFI = Svenska för invandrare, SAS = Svenska som andra språk

¹⁷ EU:s åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande, se bil 3

Det specifika målet för studiebiblioteket är:

- att erbjuda alla studerande kvalificerad informationstjänst, vägledning i informationssökning samt bra studieplatser på huvudbiblioteket.

Berörda organisationsdelar är huvudbiblioteket och Campus Nyköping

För att uppnå målet ska:

- informationsarbetet hålla en god standard genom kontinuerlig omvärldsbevakning och fortbildning inom bibliotekariegruppen
- stadsbiblioteket ha en studiebibliotekarie med fokus på målgruppen
- inköp av facklitteratur för vuxenstudier prioriteras
- huvudbiblioteket ha bra studieplatser med möjlighet till tystnad

3.2.6. Delområde 6: Ändamålsenliga lokaler

Folkbiblioteken är under omvandling, något som framkommer väl inom biblioteksdebatten och forskningen. Uppdraget har breddats och blivit mer komplext. Det handlar om att uppfylla ett behov av mötesplats i lokalsamhället, fungera som en offentlig arena och ett stöd för såväl kreativitet som samhällelig och individuell utveckling.

Lokalerna på Culturum har fungerat väl i snart 25 år men behöver nu anpassas till dagens verksamhet. Tre förnyelseområden har identifierats på huvudbiblioteket:

1. Café på Culturum.
Vi har genom de årliga användarenkäterna, i de dagliga kontakterna med besökarna samt genom intervjuer i fokusgrupper förstått att ett café står högt på önskelistan om förändring på Culturum. Beroende på ambitionsnivå krävs mer eller mindre ombyggnation för att klara det. Foajén kan härigenom också bli mer gästvänlig och inspirerande.
2. Satsning på barn- och ungdomsavdelningen på huvudbiblioteket.
Ett arbete med större, ändamålsenliga och attraktivare ytor för barn och unga har påbörjats med hjälp av ett mindre investeringsbidrag.
3. Sektionering av bokhallen på Culturum.
Idag är biblioteket inte bara ett ställe att låna böcker på, även om det fortsatt är den största anledningen till besök. Här vill man bli inspirerad, få en bra stund med barnen genom läsning och lek eller ett program, möta andra eller bara vara. Förutom att det behöver bli lättare att hitta och att exponeringsytorna behöver ökas så har behovet av ytor med olika tillåtande ljudnivå blivit tydligt. Det traditionella, tysta biblioteket

med massor av böcker och bra läsplatser ska kunna kombineras med en livlig möteplats där läsning och kultur exponeras.

Bl. a. SOM-institutet visar på ett tydligt samband mellan besök och avstånd till biblioteket. Sambandet är linjärt med en avvikelse när avståndet blir mer än 20 km. Här betyder ett allmänt transportbehov att hindret att besöka biblioteket blir lägre. Till viss del tillskrivs de vikande besökssiffrorna på nationell nivå den stora nedläggningen av biblioteksfilialer i landet.¹⁸

Nyköpings kommun har i en nationell jämförelse mycket låg nivå på enheter per invånare då endast en filial finns kvar.¹⁹ Bokbussverksamhet har genom åren ökat antalet hållplatser och ger en bra service till dem som bor på landsbygden och i ytterområden av centrum. Den kan dock inte helt ersätta en fast bibliotekslokal som ger större tillgänglighet, bredare service och erbjuder plats för möten.

Det är troligt att strategiskt placerade biblioteksfilialer i tätbebyggda områden skulle bidra till både ökade besökstal och flera användare. Inte minst för de prioriterade grupperna kan detta ha stor betydelse.

Det specifika målet med ändamålsenliga lokaler är:

- att öka möjligheterna att nå det övergripande målet för folkbiblioteket (främja intresset för läsning och litteratur, tillgängliggöra information, främja kunskapssökande, stödja fri opinionsbildning och ge kulturupplevelser för alla).

För att uppnå målet ska:

- huvudbibliotekets ytor för barn och unga förbättras ytterligare
- personalen fortsätta inventera behov, ta fram idéer och genomföra förbättringar inom budgetramen
- KFN se över lokalsituationen och sätta den i relation till behoven

4 Riktlinjens genomförande

För riktlinjens genomförande ska verksamheten ska präglas av en vilja till metodutveckling och samverkan med användare och andra intressenter. Det arbetsplatsbaserade lärandet spelar en allt viktigare roll och ska planeras för. Rationaliseringar ska uppmuntras. Förändringsarbete ska drivas i tillfälliga projektgrupper.

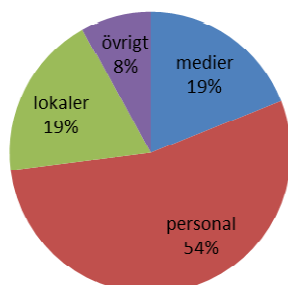
¹⁸ Bibliotek, sociala medier och digital delaktighet, SOM-rapport nr 56, 2011

¹⁹ Rikssnitt 0,12 enheter/invånare, Sörmland 0,11, Nyköping 0,04

4.1 Omfattning och volymer

Bibliotekets budget 2013 är 20 800 kkr.

Fördelning kostnader 2012

Personalen består av 24,1 årsverken, stabsfunktioner medräknade. 22 personer (21,1 åa) arbetar direkt mot användarna och av dessa är 11 bibliotekariar, 1 bibliotekspedagog, 3 bokbusschaufförer/biblioteksassistenter och 7 biblioteksassistenter.

Viktigaste samarbetspartners och samarbetsformer för genomförandet:

- Förskolan : samverkan med pedagoger
- Grundskolan : samverkan med pedagoger, hängavtal bibliotekssystem och databaser
- Gymnasieskolan : samverkan med gymnasiebiblioteket, hängavtal bibliotekssystem och databaser
- Campus Nyköping : personalsamverkan, bibliotekssystem, biblioteksundervisning
- Division Social omsorg : informationsspridning av bibliotekets service för gemensamma målgrupper, bokdepositioner på olika enheter
- Landstinget Sörmland och kommuner i länet : kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte, medieförsörjning
- Oxelösunds kommun : låntagare i båda kommunerna på samma lånekort, återlämna media både i Oxelösund och Nyköping (transport 1 g/v).
- Studieförbunden : samverkan kring arrangemang och i gemensamma utbildningsfrågor, t.ex. överbryggandet av den digitala klyftan
- Föreningar : erbjuda utrymme för möte med invånarna, samverkan kring arrangemang

- Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) : försörjning av specialmedia, tillstånd för nedladdning och registrering av låntagare med nedladdningsrättigheter
- Kungliga biblioteket (KB) : medieförsörjning, verksamhets- och kompetensutveckling

4.2 Resurser för genomförandet

Bra service till de i lagen prioriterade grupperna är personalkrävande varför minst bibehållna resurser i det avseendet är nödvändigt. Omvärldsbevakning och kompetensutveckling måste fortgå som en nödvändighet för lokal utveckling.

För fortsatt god medieförsörjning krävs årlig uppräknings efter kostnadsläge. E-bokslånen förväntas öka och bara till en mycket liten del ersätta vanliga lån varför en utökad budget för medieinköp förmodligen kommer att behövas om servicenivån ska bibehållas.

Lokalerna på Culturum behöver ses över inte minst för att passa en modern biblioteksverksamhet. Förverkligandet av delområde 6 kräver investeringar av betydande storlek. Det arkitektförslag som ingår i den förstudie om förnyelse av Culturum som KFN beställde under 2011 kan ligga till grund för det arbetet.

5 Uppföljning och revidering av riktlinjen

5.1 Uppföljning av riktlinjen

Denna riktlinje följs upp i kommande årsbokslut för KFN.

5.2 Revidering av riktlinjen

KFN ansvarar för att riktlinjerna revideras senast under 2015.

Bilagor

1. Bibliotekslagen
2. Förslag till ny bibliotekslag
3. EU:s åtta nyckelkompetenser

Referenser

- Bibliotekslagen (SFS 1996:1596)
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Bibliotekslag-19961596_sfs-1996-1596/
- EU:s nyckelkompetenser för livslångt lärande
http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11090_sv.htm
- FN:s konvention om barns rättigheter
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/020521/a2fe55424340e999aed047eb281537d7/fn_891120.pdf
- Framtidens Culturum & Barnkulturcentrum, Medborgaranalysen 2010
http://www.nykoping.se/Global/KulturochFritid/Rapport_Medborgaranalys.pdf
- Förslag till ny bibliotekslag, prop. 2012/13:147
<http://www.regeringen.se/sb/d/16860/a/215252>
- I framtidens skugga, SOM-institutet 2012
<http://www.som.gu.se/publicerat/B%C3%B6cker/56.-i-framtidens-skugga--2012-/> , Kap [Bibliotek, sociala medier och digital delaktighet](#)
Författare: Lars Höglund
- Nyköpings kommun, Vision 2020
<http://in.nykoping.se/Nykopings-kommun/Vision--Mal/>
- Skollagen (SFS 2010:800)
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/
- Sommer, D., Pramling Samuelsson, I. & Hundeide, K. (2010). Child Perspectives and Children's Perspectives in Theory and Practice. London: Springer
- UNESCO:s folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest
http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2011/01/skriftett_sex_web.pdf

RIKTLINJER

Riktlinjer för kulturpedagogiskt arbete

Antagen av Barn- och ungdomsnämnden 2014-08-26

Innehållsförteckning

Inledning	3
1 Mål och inriktning	3
1.1 Övergripande mål.....	3
1.2 Barn- och ungdomsnämndens kulturpolitiska delområden, inriktningar och mål.....	4
2 Riktlinjens genomförande	6
2.1 Viktigaste samarbetspartners och samarbetsformer för genomförandet.....	7
2.2 Resurser för genomförandet	7
3 Uppföljning och revidering av riktlinjen	7
3.1 Uppföljning av riktlinjen	7
3.2 Revidering av riktlinjen	7
Referenser	8

Inledning

Barn och ungdomar har många olika sätt att uttrycka sig. Genom kontakt med olika uttryckssätt utvecklas barnets och ungdomens kreativitet och skaparkraft. Tillgången till kulturella och estetiska uttrycksmedel och upplevelser bidrar till att de utvecklas och blir självständiga kritiskt tänkande människor. Det är en del av orsakerna till att barns rätt till kultur skyddas av såväl Barnkonventionen som nationell lagstiftning. I Nyköping finns det även en kulturpolitisk policy som ska säkerställa barn och ungdomars rätt till kultur.

Barn- och ungdomsnämnden ska genom att ta fram riktlinjer för nämndens kulturpedagogiska arbete bryta ned det övergripande målet i Kulturpolitisk policy för Nyköpings kommun.

Det kulturpedagogiska uppdraget i nämndens verksamheter är väl reglerat via skollag och läroplaner. För rektorer, förskolechefer, lärare, förskollärare och annan personal i verksamheterna råder det inte några tvivel om att uppdraget finns.

Förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet vilar på en gemensam värdegrund. I den är det tydligt att eleverna ska få uppleva, pröva och utveckla olika uttrycksformer samt uppleva olika känslor och stämningar. Demokratiska och etiska värden är centrala liksom skolans uppgift att ge eleven överblick och sammanhang. För framförallt grundskolan regleras detta ytterligare i läroplanen. I syftesbeskrivningen för ämnen som bild, musik, slöjd, svenska, historia och samhällskunskap framgår kopplingen till kultur tydligt. Till detta tillkommer regleringen i skollagen att varje elev ska ha tillgång till ett skolbibliotek på sin skola.

Även för förskolans verksamhet är det kulturpedagogiska uppdraget tydligt reglerat i läroplanen. Regleringen består i mål och riktlinjer, riktade direkt till förskolechef och arbetslag.

I denna riktlinje förtydligas hur nämnden ska arbeta för att stödja det kulturpedagogiska arbetet.

1 Mål och inriktning

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet i kulturpolitisk policy för Nyköpings kommun är:

”Kultur stimulerar känsla, fantasi och språk och ger människan redskap att bättre förstå sig själv och andra. Demokratin och yttrandefriheten stärks om människor mår bättre om kultur- och föreningslivet är starkt. Konst och andra kulturella inslag bidrar till upplevelsen av staden som plats och levande gemenskap.”

1.2 Barn- och ungdomsnämndens kulturpolitiska delområden, inriktningar och mål

”Med kultur och eget skapande stärks barn och unga som individer och får en ökad självkänsla. Om man blir inspirerad, stimulerad och underhållen samt får en möjlighet att reflektera över sina åsikter, ges man förutsättningar att bli kreativ och ifrågasättande, egenskaper som är fundamentala i byggandet av en egen identitet.”¹

Citatet ovan beskriver vikten av att barn- och ungdomar ges tillgång till uttryck i konstnärliga former, som åskare, som medskapare och som avsändare. Kultur kan uttryckas på flera sätt men Barn- och ungdomsnämnden har identifierat tre uttrycksformer, delområden, som är särskilt betydande utifrån nämndens mål om skolresultat och språkutveckling:

- Frivillig musikundervisning
- Skolbibliotek
- Kulturarrangemang

1.2.1 Delområde: Frivillig musikundervisning

Den frivilliga musikskolan erbjuder barn och unga i Nyköping tillgång till god musikundervisning i olika ämnen och former. Genom en offentlig finanserad och styrd musikverksamhet garanteras såväl tillgänglighet som kvalitet. Verksamheten ska vara pedagogisk, lustfylld, skapande och stimulera konstnärlig och personlig utveckling.

Barn och ungdomar i Nyköpings kommun ska ha goda förutsättningar att utvecklas i sitt musikutövande.

Indikator	Basvärde (basår, 2011)	Förväntat resultat		Ansvarig för rapportering	
		2014	2015		
Andel antagna elever i förhållande till sökande	29 % (ht 13)	> 29 %	> 2014	BUK	SKUPP ²
				BUN	

Barn- och ungdomsnämnden ska:

- beställa frivillig musikundervisning med ämneskurser och deltagande i orkester, ensembler och kör. Verksamheten beställs med följande kvalitetskrav:
 - Verksamheten sker utanför grundskolans och gymnasieskolans undervisningstid.

¹ Statens kulturråd tillsammans med Barnombudsmannen, *Barn och ungas rätt till kultur*, (2006)

² Barn- och ungdomsnämndens system för systematisk kvalitetsuppföljning

- Verksamheten ska erbjudas, fr. o m åk 4 t o m det år eleven fyller 20 år. Elever i förskoleklass t o m årskurs 3 kan, om utrymme finns, erbjudas plats.
 - Verksamheten ska kontinuerligt följas upp och utvärderas, elevers delaktighet och möjlighet till inflytande är betydande
- Rikta resurser för frivillig musikundervisning.

1.2.2 Delområde: Skolbibliotek

Alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek, i skolans lokaler eller inom rimligt avstånd. Biblioteket ska vara anpassat efter elevernas behov och främja läsutveckling.

Med ett skolbibliotek avses "en gemensam och ordnad resurs av medier som ställs till förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande"³. Skolbiblioteket ska "erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras [barn och ungdomar, egen anm.] för att främja språkutveckling och stimulera till läsning"⁴.

Alla skolenheter ska ha skolbibliotek som lever upp till riktlinjens kvalitetskrav.

Indikator	Basvärde (basår, 2014)	Ansvarig för rapportering			
		2014	2015	BUK	SKUPP
Antal enheter med skolbibliotek som lever upp till riktlinjens kvalitetskrav.	-	-	> 2014	BUN	

För att nå målet ska Barn- och ungdomsnämnden

- Begära in en årlig rapportering av Division Barn, utbildning och kultur till dess att andelen enheter som lever upptill nedanstående kvalitetskrav gällande skolbiblioteken är 100 %:
 - alla elever har tillgång till skolbibliotek på den egna skolan eller inom rimligt avstånd
 - skolbiblioteket består av böcker, facklitteratur och skönlitteratur samt informationsteknik och andra medier.
 - skolbiblioteket är anpassat till elevernas behov på den enskilda skolan, för att främja just dessa elevers språkutveckling och stimulera dem till läsning.
 - Eleverna ges delaktighet och möjlighet till inflytande över sitt skolbibliotek

³ Prop. 2009/10:165

⁴ Bibliotekslagen, 10 §.

1.2.3 Delområde: Kulturarrangemang

Barn och ungdomar i Nyköping ska få möjlighet att uppleva olika former av sceniska uttryck. Kulturarrangemangen ska vara inspirerande, meningsfulla och utvecklande.

Arrangemangen kan vara såväl allmänt riktade som målgruppsriktade. Målgruppsriktningar ska styras av identifierade behov. Behoven kan vara såväl att utveckla brister som att stimulera välutvecklade färdigheter.

Barn och elever i Nyköping ska erbjudas inspirerande, meningsfulla och utvecklande former av sceniska uttryck.

Indikator	Basvärde (basår, 2014)	Förväntat resultat		Ansvarig för rapportering	
		2014	2015		
Andelen besökande barn och elever som är nöjda med den riktade satsningen på kulturarrangemang	-	-	> 2014	BUK	SKUPP
				BUN	
Andelen besökande barn och elever som är nöjda med scenkonstföreställningar	-	-	> 2014	BUK	
				BUN	

Barn- och ungdomsnämnden ska:

- Rikta resurser till kulturarrangemang med fokus på språkutveckling och att stimulera läsning
 - kulturarrangemangen kan rikta sig till en specifik målgrupp⁵ inom åldersspannet 0-16 år, men vänder sig alltid till barn och elever i både kommunal och fristående verksamhet.
 - arrangemanget ska utvärderas, barns och elevers delaktighet och inflytande är ett krav
- Erbjud, barn från 5 år till åk 9, möjlighet till två scenkonstföreställningar per läsår.
 - Scenkonstföreställningarna som besöks ska utvärderas, barns och elevers delaktighet och inflytande är ett krav

2 Riktlinjens genomförande

Riktlinjen genomförs genom nämndens aktiviteter för att uppnå målen och som underlag i budgetprocessen.

⁵ Exempel på målgrupper; pojkar, flickor, åldergrupper, kön och åldersgrupp

2.1 Viktigaste samarbetspartners och samarbetsformer för genomförandet

Samarbetspartner: Division, Barn, ungdom och kultur

Samarbetsform: Internöverenskommelse och systematisk kvalitetsuppföljning, SKUPP.

2.2 Resurser för genomförandet

Samtliga kostnadsposter för genomförandet finns redan idag och nuvarande fördelning är en rimlig utgångspunkt i nämndens årliga arbete med budgetförslag.

Aktivitet/ verksamhet	Finansiering	Förändring
Frivillig musikundervisning	Avgifter	Under förutsättning att utrymme finns i tilldelad budget kan anslagsfinansiering öka i riktning mot målet att öka andelen antagna.
	Anslagsfinansiering	
Skolbibliotek	Ingår i grundbeloppsersättningen ⁶	Nej
Kulturarrangemang - Läs- och skrivarrangemang - Scenkonst	Riktad satsning	Finansieringen för scenkonstföreställningar kan komma att ses över efter att beställd utvärdering av nuvarande lösning är genomförd. Förändringen kommer inte att inskränka på elevernas möjlighet att ta del av scenkonst.
	Central administration	
	Ingår i grundbeloppsersättningen	

3 Uppföljning och revidering av riktlinjen

3.1 Uppföljning av riktlinjen

Riktlinjen följs upp i den systematiska kvalitetsuppföljningen.

3.2 Revidering av riktlinjen

Riktlinjen aktualitetsprövas vid ny mandatperiod och revideras behov. Därutöver gäller den tillsvidare.

⁶ Gäller inköp och drift. Investering ligger utanför nämndens ansvarsområde att besluta om.

Referenser

Bibliotekslag (2013:801)

Skollag (2010:800)

Statens kulturråd tillsammans med Barnombudsmannen, *Barn och ungas rätt till kultur* (2006)

Skolinspektionen, *Skolbibliotek* (2011)